

อาชญากรรม ข้ามชาติสมัยใหม่ และความร่วมมือระหว่างประเทศ

**Modern Transnational Crimes
and International Cooperation**

รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณพร เตชะโกสียวณิช

อาชญากรรม ข้ามชาติสมัยใหม่ และความร่วมมือระหว่างประเทศ

**Modern Transnational Crimes
and International Cooperation**

รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณพร เตชะโกสียวณิช

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 60 เล่ม เมษายน 2565

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

วรรณพร เตชะโกศิยวณิช.

อาชญากรรมข้ามชาติสมัยใหม่และความร่วมมือระหว่างประเทศ.-- นครปฐม : สำนัก
พิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, 2565.

212 หน้า.

1. อาชญากรรมข้ามชาติ. 2. อาชญากรรมระหว่างประเทศ -- กฎหมายและระเบียบ
ข้อบังคับ. I. ชื่อเรื่อง.

345.02

ISBN 978-616-443-666-4

ISBN (e-book) 978-616-443-667-1

อ้างอิง วรรณพร เตชะโกศิยวณิช. (2565). อาชญากรรมข้ามชาติสมัยใหม่และความร่วมมือ
ระหว่างประเทศ. นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล (MU PRESS)

กองบริหารงานวิจัย อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

999 ถ.พุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

โทร. 0-2849-6379 โทรสาร 0-2849-6247

ราคา 213 บาท

ออกแบบปกโดย นางสาวกนกวรรณ กันต์ฉลาด

คำนิยม

ปัจจุบันการกระทำความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ และเป็นปัญหาร่วมกันของสังคมโลกที่ต้องแสวงหามาตรการในการป้องกันและปราบปรามเนื่องจากมีเครือข่ายกว้างขวางและซับซ้อน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศต่าง ๆ ในการแสวงหายานหลักฐานและการดำเนินคดีกับเครือข่ายที่ร่วมกระทำความผิด ถึงแม้ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ และมีกฎหมายบางฉบับมุ่งลงโทษการกระทำความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติหนักขึ้น เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็ตาม แต่การรับรู้หรือความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ยังมีอยู่น้อยมาก ส่งผลให้การดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติมักประสบปัญหาในการพิสูจน์ความผิดของบุคคลที่เป็นเครือข่าย จึงนับว่าเป็นโอกาสดีที่มีนักวิชาการซึ่งเคยผ่านงานจากกระทรวงการต่างประเทศเห็นความสำคัญและจัดทำตำราในเรื่องนี้ขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก ไม่แต่เฉพาะนักศึกษาที่สนใจหาความรู้ไปจนถึงผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายด้วย

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมข้อมูลและประวัติความเป็นมาของการก่อเกิดอาชญากรรมข้ามชาติอย่างครบถ้วนรวมทั้งเหตุผลที่นานาประเทศต้องร่วมมือกัน มีการอธิบายความหมายและหลักการแนวคิดต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ทั้งได้รวบรวมช่องทางความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาซึ่งยากที่จะหาตำราที่เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน เนื้อหาวิชาเหล่านี้แทบจะไม่มีการสอนในระดับมหาวิทยาลัย ตำราเล่มนี้จึงเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งกับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมซึ่งปฏิบัติหน้าที่ทางด้านการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ

สุดท้ายนี้ ผมขอแสดงความยินดีกับรองศาสตราจารย์ ดร.วรรณพร เตชะโกศิยวณิช ผู้เขียน และคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ผลิตตำราที่มีคุณค่าซึ่งหาอ่านได้ยากในปัจจุบันและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาตำราในสาขาวิชานิติศาสตร์ต่อไปในอนาคต

ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์

ผู้พิพากษาศาลฎีกา

คำนิยม

ปัญหาอาชญากรรมองค์กรข้ามชาติได้เกิดและพัฒนาขึ้นมากกว่าสิบปีแล้ว และวิชาอาชญากรรมองค์กรข้ามชาติก็เป็นหัวข้อการเรียนการสอนในหลายหลักสูตรโดยเฉพาะหลักสูตรอาชีวศึกษา แต่ตำราเรียนในเรื่องนี้ก็ยังขาดแคลนอย่างมาก ดังนั้นหนังสือ “อาชญากรรมข้ามชาติสมัยใหม่และความร่วมมือระหว่างประเทศ” เล่มนี้จึงเกิดขึ้นได้อย่างถูกเวลาและสถานการณ์ เพื่อให้นิสิตนักศึกษาและผู้ที่ต้องการศึกษาความรู้พื้นฐานในด้านความเป็นมาของการเกิดอาชญากรรมข้ามชาติ ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่ใช้อธิบายอาชญากรรมประเภทนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือระหว่างนานาชาติและนโยบายของรัฐในการตอบโต้ต่อปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ผู้เขียนเรียบเรียงคำพูดคำอธิบายให้เข้าใจง่ายและมีคำถามท้ายบท กรณีศึกษา ตัวอย่าง และกิจกรรมอภิปรายในแต่ละบทเพื่อเป็นกลไกช่วยในการเรียนรู้อีกด้วย

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติคงไม่หยุดนิ่งและจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งกระทบต่อแนวทางการร่วมมือระหว่างประเทศ กฎหมาย และนโยบายต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้ถือว่าได้ช่วยต่อยอดและเติมเต็มในหัวข้ออาชญากรรมข้ามชาติให้กับการเรียนรู้ในสาขาอาชีวศึกษาในประเทศไทย

ร.ต.อ. ดร.สุธรรม เชื้อประกอบกิจ
Former Professor and Director of
the Master's Program in Criminal Justice
Kennesaw State University,
Kennesaw, Georgia, USA

คำนำ

อาชญากรรมข้ามชาติเป็นรูปแบบของอาชญากรรมที่ได้รับความสนใจในวงวิชาการอย่างกว้างขวางในปัจจุบันด้วยเหตุปัจจัยที่อาชญากรรมประเภทดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครองอย่างมากและจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับระหว่างประเทศในกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหา และแม้รูปแบบของอาชญากรรมดังกล่าวจะมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยาวนานด้วยพัฒนาการของอาชญากรรมข้ามชาติที่แปรเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่และยุคสมัย การศึกษาทำความเข้าใจอาชญากรรมข้ามชาติยังคงเป็นสิ่งท้าทายของสังคมโลก เนื่องจากขอบข่ายเนื้อหาที่กว้างและมีความซับซ้อน ทำให้การรวบรวมองค์ความรู้จากหลากหลายแหล่งที่มีอย่างกระจัดกระจายเป็นไปค่อนข้างยาก ในขณะที่ ตำราและหนังสือด้านอาชญากรรมข้ามชาติยังไม่ปรากฏมากนักในประเทศไทย ความตั้งใจที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้จากเรื่องที่ฟังดูยากให้เป็นเรื่องง่ายต่อการทำความเข้าใจให้แก่ นิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไปจึงเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของการเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้น

หนังสือนี้ได้รับการพัฒนามาจากเอกสารประกอบการสอนของรายวิชาความตกลงระหว่างประเทศด้านอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม (สมสค 623) และรายวิชาอาชญากรรมองค์กรและอาชญากรรมข้ามชาติ (สมสค 519) ในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านอาชญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรม กฎหมายอาญาและกฎหมายระหว่างประเทศเข้าด้วยกัน และโดยที่ปัจจุบันกฎหมายระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านกระบวนการทางอาญาระหว่างประเทศและเป็นตัวกำหนดมาตรฐานสากลเพื่อให้กฎหมายอาญาภายในประเทศของนานาประเทศมีความสอดคล้องกันเพื่อสร้างกลไกป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยปูหลักการพื้นฐานและเป็นแนวทางให้แก่ผู้เรียนในการศึกษา วิเคราะห์และต่อยอดองค์ความรู้สำหรับการกำหนดนโยบายและแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติบนพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างประเทศอันมีรากฐานของการมีส่วนร่วมในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด ท่านอาจารย์ผู้เป็นพี่เลี้ยง ที่เป็นเสมือนญาติผู้ใหญ่และเพื่อนที่คอยดูแลให้คำปรึกษาและเป็นพลังใจให้แก่ผู้เขียนตลอดระยะเวลาการทำงาน และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณา สละเวลาให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่ง ทำให้หนังสือเล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมถึงนิสิตนักศึกษาที่ร่วมให้ข้อคิดเห็นเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการได้อย่าง เป็นรูปธรรม และขอขอบคุณสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดลที่ให้การสนับสนุน ตรวจสอบ คุณภาพ จัดพิมพ์ และเผยแพร่หนังสือเล่มนี้ เพื่อประโยชน์ต่อวงวิชาการ นิสิตนักศึกษาและ ประชาชนทั่วไป

รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณพร เตชะโกศิยวณิช

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	i
สารบัญ	iii
สารบัญภาพ	vi
สารบัญตาราง	vii
บทนำ	1
บทที่ 1 ความสำคัญและนิยามของอาชญากรรมข้ามชาติ	9
1.1 คำนิยามของอาชญากรรมข้ามชาติ	12
1.2 รูปแบบของอาชญากรรมข้ามชาติ	19
1.3 ความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมข้ามชาติ และอาชญากรรมระหว่างประเทศ	27
คำถามท้ายบท	36
บรรณานุกรม	37
บทที่ 2 ความเป็นมาของอาชญากรรมข้ามชาติ	41
2.1 พัฒนาการอาชญากรรมองค์กรในซีกโลกตะวันตก	42
2.2 พัฒนาการอาชญากรรมองค์กรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	50
2.3 สถานการณ์อาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	53
2.4 สถานการณ์อาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย	59
คำถามท้ายบท	67
บรรณานุกรม	68

	หน้า
บทที่ 3 หลักการและทฤษฎีด้านอาชญาวิทยา	73
3.1 ทฤษฎีการสมคบคิดของต่างด้าว	76
3.2 ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม	80
3.3 ทฤษฎีอัลบานีสแบบผสม	82
3.4 ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง	84
3.5 ทฤษฎีไร้บรรทัดฐานและแรงกดดัน	86
3.6 ทฤษฎีดั้งเดิม	89
3.7 ทฤษฎีการข่มขู่ ยับยั้ง	90
3.8 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย	92
3.9 ทฤษฎีองค์กร	94
3.10 ทฤษฎีการปกป้องคุ้มครอง	96
3.11 แนวทางการวิเคราะห์อื่น ๆ	97
คำถามท้ายบท	101
บรรณานุกรม	102
 บทที่ 4 ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ	 105
4.1 พัฒนาการความร่วมมือระหว่างประเทศ	106
4.2 เขตอำนาจศาลกับความร่วมมือระหว่างประเทศ	106
4.3 รูปแบบของความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม	113
4.3.1 ร่างมาตรฐานส่งผู้ร้ายข้ามแดน	114
4.3.2 ร่างมาตรฐานความร่วมมือทางอาญา	115
4.3.3 ร่างมาตรฐานความร่วมมือการส่งทอดกระบวนการยุติธรรม	116
4.3.4 ร่างมาตรฐานด้านการโอนตัวนักโทษต่างด้าว	117
4.3.5 ร่างมาตรฐานการโอนตัวผู้รอลงอาญา และผู้ต้องโทษที่ถูกปล่อยอย่างมีเงื่อนไข	118
4.4 ความร่วมมือด้านกระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศ กับบทบาทของประเทศไทย	119

	หน้า
4.5 กฎหมายระหว่างประเทศด้านอาชญากรรมข้ามชาติ	123
4.6 หลักการวิเคราะห์ความตกลงระหว่างประเทศทั่วไป (การประยุกต์ใช้)	126
4.7 ข้อวิพากษ์กฎหมายอาญาข้ามชาติ	130
คำถามท้ายบท	135
บรรณานุกรม	136
บทที่ 5 นโยบายรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ	139
5.1 ยุทธศาสตร์ประชาคมอาเซียน	140
5.2 ยุทธศาสตร์ประเทศไทย	143
5.3 แผนนโยบายการป้องกันและ ปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติของประเทศอื่นๆ	156
5.4 ดาบสองคมกฎหมายและ นโยบายรัฐในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ	165
คำถามท้ายบท	168
บรรณานุกรม	169
บทที่ 6 แนวโน้มและทิศทางการเติบโตของอาชญากรรมข้ามชาติ	173
6.1 บทสรุป	174
บรรณานุกรม	184
ดัชนีคำค้น	187
ประวัติผู้เขียน	195

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพ 2.1	สรุปพัฒนาการอาชญากรรมข้ามชาติ
แผนภาพ 3.1	วิเคราะห์ปัจจัยเกื้อหนุนการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ
แผนภาพ 3.2	แสดงแนวคิดทฤษฎีการสมคบคิดของต่างด้าว
แผนภาพ 3.3	แสดงแนวคิดทฤษฎีการควบคุมทางสังคม
แผนภาพ 3.4	แสดงแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ของอัลบานีสแบบผสม
แผนภาพ 3.5	แสดงแนวคิดทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง
แผนภาพ 3.6	แสดงแนวคิดทฤษฎีแรงกดดัน
แผนภาพ 3.7	แสดงแนวคิดทฤษฎีดั้งเดิม
แผนภาพ 3.8	แสดงแนวคิดทฤษฎีการข่มขู่ ยับยั้ง
แผนภาพ 3.9	แสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย
แผนภาพ 3.10	แสดงแนวคิดทฤษฎีองค์กร
แผนภาพ 3.11	แสดงแนวคิดทฤษฎีการปกป้องคุ้มครอง
แผนภาพ 4.1	แสดงขั้นตอนและกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน
	สรุปตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551
แผนภาพ 5.1	แสดงสรุปยุทธศาสตร์ของประเทศไทย
แผนภาพ 6.1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของรัฐและวิวัฒนาการของ อาชญากรรมข้ามชาติ

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1.1 แสดงสถานะของกฎหมายเกี่ยวกับการค้าประเวณีในแต่ละประเทศ	25
ตาราง 4.1 แสดงองค์ความผิดของการเกี่ยวพันกับการกระทำผิด	128

Introduction

เกาะเล็ก ๆ ซึ่งห่างจากกรุงดakar เพียงไม่กี่กิโลเมตร เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศเซเนกัล ซึ่งเต็มไปด้วยกลิ่นไอของยุคล่าอาณานิคม มีชื่อเรียกกันว่า “เกาะกอเร” (Goree) และเดิมรู้จักในนามว่า “เซเนแอมเบีย” (Senagambia) แม้ในปัจจุบันเกาะกอเรได้กลายเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของประเทศเซเนกัล หากมองย้อนไปในอดีต เกาะแห่งนี้คือเกาะที่เต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ของความโหดร้ายและความรุนแรงจากการเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางการค้าทาส (slave depot) ที่ใหญ่ที่สุดในแอฟริกาตะวันตกในช่วงศตวรรษที่ 18 จากการสู้รบช่วงชิงระหว่างประเทศนักล่าอาณานิคมอย่าง ฝรั่งเศส โปรตุเกส ฮอลแลนด์ และอังกฤษ ที่นี้เคยถูกใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวสำหรับแรงงานทาสชายหญิง รวมทั้งเด็ก ก่อนที่แรงงานทาสเหล่านั้นจะถูกลำเลียงลงเรือเพื่อส่งต่อไปยังทวีปยุโรปและอเมริกา โดยเคยมีการประมาณการกันว่าแรงงานทาสหลายล้านคนเสียชีวิตในระหว่างการถูกขนย้ายและเดินทางข้ามประเทศ ตลอดระยะทางของเกาะที่มีความยาวประมาณ 900 เมตร ในอดีตเป็นที่ตั้งของบ้านทาสทั้งหมด 28 หลัง ซึ่งปัจจุบันได้กลายมาเป็นบ้านพักส่วนตัว (Barnett, 2012)

ศูนย์กลางการค้าทาสแห่งนี้คือศูนย์รวมของประวัติศาสตร์แห่งความทารุณกรรมและความไร้มนุษยธรรมของการค้ามนุษย์ข้ามชาติในยุคล่าอาณานิคม ซึ่งเป็นกิจกรรมหรือธุรกิจที่ไม่ได้ถูกกำกับและห้ามโดยกฎหมายภายในและระหว่างประเทศ¹ (Manning, 1990) ความโหดร้ายซึ่งได้ถูกสะท้อนผ่านประวัติศาสตร์คือสภาพของแรงงานทาส 15-20 คน ที่ถูกขังรวมกัน

¹ ทั้งนี้ กระบวนการเลิกทาสในอดีตกระทำโดยใช้นโยบายอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเริ่มจากการห้ามการค้าทาสและตามมาด้วยการทำให้การใช้แรงงานทาสเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย (Manning, 1990)

อยู่ในห้องแคบ ๆ ที่มีขนาดเพียง 7 ตารางเมตร และเพดานต่ำจนแทบไม่มีแสงสว่างลอดเข้าไปภายใน โดยทาสเหล่านี้จะถูกล่ามด้วยโซ่ตรวนบริเวณลำคอ แขน และข้อเท้า ซึ่งมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 5 กิโลกรัม เป็นเส้นเดียวกันเพื่อป้องกันมิให้แรงงานทาสคนใดคนหนึ่งกระโดดหนี ซึ่งหากแรงงานทาสเลือกที่จะกระทำ ย่อมหมายถึงจุดจบในชีวิตของตนเองและเพื่อนร่วมชะตากรรม (BBC, 2013) พื้นที่ทั้งหมดของบ้านได้ถูกใช้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การค้าแรงงานทาสในแต่ละห้องภายในบ้านจะถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อทรมานเพื่อกักขังแยกเด็กและสตรีสำหรับปรนเปรอความสุกให้กับพ่อค้า และภายในห้องกักขังเต็มไปด้วยความสกปรกและขาดสุขอนามัยที่ดี เนื่องจากในแต่ละวันแรงงานทาสจะได้รับอาหารเพียงวันละมื้อและเข้าห้องน้ำได้เพียงวันละครั้งและหากไม่สามารถอั้นไว้ได้ ก็ต้องปล่อยสิ่งปฏิกูลภายในห้องนั้น อันนำไปสู่การเกิดโรคระบาดครั้งใหญ่ในช่วงศตวรรษที่ 18 เมื่อเกิดการเจ็บป่วยของทาส วิธีการป้องกันการแพร่ระบาดที่มีประสิทธิภาพที่สุดแต่ไร้ซึ่งความมีมนุษยธรรมที่สุดคือการนำแรงงานทาสที่มีอาการเจ็บป่วยไปถ่วงน้ำ จนทำให้เกะกะเริ่ได้รับการขนานนามว่าเป็นเกาะฉลาม หรือ “Shark Island” (พลอยอาภา ชุมहनันท์, 2563) แรงงานทาสจะถูกกักขังไว้ในห้องดังกล่าวประมาณ 3 เดือนก่อนนำส่งลำเลียงลงเรือ โดยแรงงานทาสจะถูกนำออกจากห้องกักขังและถูกปลดเสื้อผ้าออกจนเปลือยเปล่ากลางสนามหน้าบ้านทาส พ่อค้าซึ่งยืนอยู่บนชั้นสองจะชะโงกหน้าเพื่อต่อรองราคาค่าตัว ซึ่งขึ้นอยู่กับเผ่าพันธุ์ การปฏิบัติในรูปแบบดังกล่าวทำให้การซื้อขายชีวิตมนุษย์เป็นเสมือนเรื่องปกติที่ไม่ต่างอะไรจากการเลือกซื้อสัตว์หรือสินค้าทั่ว ๆ ไป จากนั้นแรงงานทาสที่ถูกเลือกจะถูกพาไปสู่ “ประตูแห่งการไม่หวนกลับ” หรือ “the door of no return” ซึ่งเป็นประตูที่อยู่ด้านหลังสุดของบ้านทาสอันเป็นประตูที่เปิดสู่ท่าเรือขนาดใหญ่เพื่อนำแรงงานทาสออกสู่มหาสมุทรแอตแลนติกที่จะทำให้แรงงานเหล่านี้ไม่มีวันได้กลับมาพบหน้าครอบครัวของตนอีกเลย โดยแรงงานทาสที่เจ็บป่วยระหว่างทางจะถูกโยนทิ้งลงกลางมหาสมุทรอย่างเลือดเย็น (Barnett, 2012, para. 9)

เรื่องราวความทารุณโหดร้ายจากการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่เกิดขึ้นบนเกาะกะเริ่ในช่วงศตวรรษที่ 18 ได้รับการบันทึกและถ่ายทอดสู่สาธารณชนในปัจจุบัน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ได้มีโอกาสเยือนดินแดนที่มีความสวยงาม แต่กลับแฝงไว้ด้วยประวัติศาสตร์อันน่าสลดหดหู่และสะเทือนขวัญ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของรูปแบบอาชญากรรมข้ามชาติที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งเคยเป็นเรื่องที่ถูกเพิกเฉยและมีได้ถูกมองว่าเป็นการกระทำผิดแต่อย่างใด แม้จะเต็มไปด้วยการปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันที่โหดร้าย ทารุณและไร้ซึ่งมนุษยธรรม และแม้การค้าแรงงานทาสในลักษณะดังกล่าวจะถูกขจัดไป แต่การใช้แรงงานทาสที่เป็นเชื้อสายแอฟริกันยังมีปรากฏในช่วงปี ค.ศ. 1920 ซึ่งพบปริมาณมากพอ ๆ กับช่วงปี 1860 (Lovejoy, 1989 อ้างใน Manning, 1990)

การบังคับใช้แรงงาน (forced labor) และการค้าแรงงานทาส (slave trade) ถือเป็นเรื่องปกติและเป็นแนวปฏิบัติที่นิยมในอดีต ชาวแอฟริกันและชาวยุโรปมีการซื้อขายแรงงานมนุษย์ดังเช่นการซื้อขายสัตว์ป่าหรือสินค้าเพื่อใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ หลายศตวรรษที่ผ่านมา ซึ่งสะท้อนถึงค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีต ที่มีกฎหมายและความเห็นชอบโดยรัฐเป็นตัวรองรับ ดังเช่นในยุคศตวรรษที่ 15 ที่ผู้นำศาสนา (Pope Nicholas V) ออกกฎเพื่อให้โปรตุเกสสามารถมีกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวเหนือดินแดนในแถบฝั่งแอฟริกาตะวันตกและมีสิทธิในการบุกกรุก เผาทำลาย และจับบุคคลมาเป็นแรงงานทาสอย่างถาวร (Elliott & Hughes, 2019) อันนำไปสู่การเฟื่องฟูของการค้าแรงงานทาส (slave trade) และความตกต่ำของสิทธิมนุษยชนในอดีต

ปัญหาการค้ามนุษย์และการใช้แรงงานทาสนับจากอดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่สามารถถูกขจัดสิ้นออกไปจากสังคมโลก และยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่เผชิญในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเดียวกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบอื่น ๆ ที่ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละยุคสมัย จากที่มีเพียงการล่ามโซ่ตรวน ใช้การบังคับข่มขู่ ทรมาน กักขังหน่วงเหนี่ยว สูความยินยอมสมัครใจของผู้ตกเป็นเหยื่อที่เกิดจากการถูกหลอกลวงและด้วยภาวะจำยอมจากแรงบีบคั้นของสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งไม่อาจทราบชะตากรรมของตนเพื่อเข้าสู่ขบวนการลักลอบนำบุคคลเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจนเข้ามาอยู่ในวงจรกับค้ามนุษย์ ซึ่งมีลักษณะของการขูดรีดขูดหน้ บังคับใช้แรงงาน หรือที่เรียกว่า แรงงานทาสสมัยใหม่ (modern slavery) อาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบของการค้ามนุษย์ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของประชากรโลกนับหลายล้านคน และจากรายงานของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (Office of the United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR) ได้ชี้ให้เห็นว่าในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาประชากรกว่า 20 ล้านคนยังคงตกอยู่ในภาวะของการถูกบังคับใช้แรงงานหรือแรงงานขูดหน้ (bonded labourer) ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่บางประเทศยังคงปฏิเสธปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเลือกที่จะเพิกเฉยต่อการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาดังกล่าว (Busse & Braun, 2003)

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติถือเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับมนุษยชาติมาช้านาน ด้วยเหตุที่ว่าเมื่อมีมนุษย์ย่อมมีการรวมกลุ่มทางสังคม เมื่อมีการรวมกลุ่มทางสังคม ย่อมเกิดการแข่งขันต่อสู้แย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติจากเพื่อความอยู่รอดสู่ความต้องการที่มีอย่างไม่หมดสิ้นอันนำไปสู่การหาช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในทางที่ชอบและมิชอบซึ่งมีการอบกฎหมายเป็นเส้นแบ่ง แม้ในอดีตการค้ามนุษย์จะมีใช้สิ่งผิดกฎหมาย เช่นเดียวกับ

รูปแบบอาชญากรรมข้ามชาติอื่น ๆ อย่างการค้ายาเสพติด และการฉ้อโกงเชิงพาณิชย์ แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า การกระทำเหล่านั้นมิได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่มักเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพความปลอดภัยส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนความมั่นคงของสังคมการพัฒนาแนวนโยบายในระดับระหว่างประเทศให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันย่อมส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนกลไกในการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ รวมถึงระดับท้องถิ่น ที่สอดคล้องกันเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและช่องว่างทางกฎหมายของแต่ละประเทศที่กลุ่มอาชญากรมักใช้เพื่อดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น เส้นพรมแดนระหว่างประเทศคือจุดบอดที่สำคัญ ซึ่งเป็นกรอบกำหนดอำนาจอธิปไตยในการกำกับดูแลกิจกรรมภายในประเทศนั้นเพื่อประโยชน์ใด ๆ และหากประเทศหนึ่งเลือกที่จะเพิกเฉยต่อปัญหา ขาดหลักธรรมาภิบาล หรือขาดกรอบกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและขจัดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่มีอย่างไม่สิ้นสุด ด้วยหลากหลายปัจจัยสนับสนุน

ความพยายามในการส่งเสริมประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมองค์กรข้ามชาติของประชาคมโลก ส่งผลให้นานาประเทศผลักดันในเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดหน่วยงานที่มีอำนาจพิเศษในการสืบสวนสอบสวนโดยเฉพาะ โดยในหลาย ๆ ประเทศได้มีการปฏิรูปโครงสร้างหน่วยงานโดยตั้งอำนาจการสืบสวนสอบสวนที่เกี่ยวกับคดีพิเศษกลับมาสู่ส่วนกลางเพื่อเพิ่มศักยภาพในกระบวนการดำเนินคดี อาทิ ในสหราชอาณาจักรซึ่งได้มีการจัดตั้งหน่วยงานด้านการต่อต้านอาชญากรรมองค์กรร้ายแรง (Serious Organized Crime Agency) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 (Paoli, 2014) หรือในประเทศไทยซึ่งมีการก่อตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ (Department of Special Investigation) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 (กรมสอบสวนคดีพิเศษ, 2559) เพื่อต่อสู้กับความท้าทายของอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและช่องว่างทางกฎหมาย อันนำไปสู่การพัฒนาเครือข่ายขององค์กรที่มีเชื่อมโยงกันทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้การสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีในรูปแบบเดิม ๆ และการใช้เพียงทรัพยากรและศักยภาพของท้องถิ่นไม่เพียงพอต่อการตอบสนองต่ออาชญากรรมในรูปแบบดังกล่าว การจัดตั้งหน่วยงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมองค์กรและอาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงเป็นเสมือนความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปแบบหนึ่งที่สามารถได้ผู้กุมัดโดยอนุสัญญาระหว่างประเทศ แต่เป็นความยินยอมพร้อมใจในการร่วมมือแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยตระหนักถึงผลกระทบและ

ภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ ในปัจจุบันแนวคิดริเริ่มโปรแกรมความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ มีทั้งที่เป็นกลไกในระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ อันเป็นลักษณะของการส่งเสริมความร่วมมือด้านกระบวนการยุติธรรมในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมองค์กรข้ามชาติ ซึ่งเป็นหนึ่งในสาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้

ความร่วมมือระหว่างประเทศจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาคือไม่มีจุดสิ้นสุดของกระบวนการ ที่มีส่วนช่วยในการสร้างความตื่นตัวให้แก่ประชาคมโลกในการชี้ให้เห็นปัญหาที่ถูกเพิกเฉยอาจด้วยเพราะความเคยชิน การเป็นผู้มีส่วนได้เสียในวงจรการกระทำผิด หรือขาดการรับรู้ และแม้ว่ากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศยังคงถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว แต่ต้องนำมาใช้แก้ปัญหาที่ใกล้ตัว แต่ในความเป็นจริงนั้น ความร่วมมือระหว่างประเทศได้ถูกอาศัยนำมาใช้ในการกำหนดกรอบกฎหมายทั้งในบริบทของการป้องกันปราบปรามและการช่วยเหลือเยียวยาผู้ตกเป็นเหยื่อ ทั้งยังเป็นเวทีที่สร้างแรงกดดันให้กับประเทศในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นรูปแบบเฉพาะที่ปรากฏในประเทศนั้น ๆ ส่งผลให้เกิดนโยบายกฎหมายและพระราชบัญญัติที่สำคัญหลากหลายฉบับอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรับเปลี่ยนแนวคิด ทศนคติและพฤติกรรมของประชาชน ที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ

ความท้าทายในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติคืออีกหนึ่งองค์ประกอบที่อยู่ควบคู่กับสภาพปัญหา การริเริ่มความร่วมมือระหว่างประเทศคือจุดเริ่มต้นที่ทำให้นานาชาติประเทศเห็นสอดคล้องกันว่าอะไรคือปัญหาที่ควรต้องเร่งได้รับการแก้ไข การแสวงหานโยบายและคำจำกัดความของอาชญากรรมองค์กรข้ามชาติที่สอดคล้องกันจึงเป็นหนึ่งในกลไกที่มีความสำคัญในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมรูปแบบดังกล่าวเพื่อให้เกิดการพัฒนายุทธศาสตร์และเทคนิคการสืบสวนสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้เกิดการถ่ายโอนทรัพยากรที่เหมาะสมในการจัดการปัญหาในระยะยาว เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการช่วยเหลือในระดับชาติระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนให้แก่ผู้ที่ทำงานในกระบวนการสืบสวนสอบสวน เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางกฎหมายของแต่ละประเทศเกี่ยวกับข้อกำหนดขององค์ความผิดซึ่งถือเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ที่อยู่ในกระบวนการสืบสวนสอบสวน รวมถึงเพื่อส่งเสริมความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับปัจจัยหรือแรงจูงใจของการก่ออาชญากรรมในรูปแบบดังกล่าว (Mallory, 2007)

อย่างไรก็ตาม แม้การกำหนดให้สารัตถะทางกฎหมายของแต่ละประเทศมีความสอดคล้องกันจะมีส่วนช่วยผลักดันการป้องกันและปราบปราม แต่ความท้าทายที่ยังคง

ต้องเผชิญคือการบริหารจัดการภายในเพื่อแก้ไขปัญหาคงไปก็ยังคงเป็นเรื่องของแต่ละประเทศ ซึ่งมีแนวทางที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาต้องขึ้นอยู่กับหลากหลายปัจจัยพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านทรัพยากร ความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมด้านองค์ความรู้ โครงสร้าง ทางเศรษฐกิจและสังคม ความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน ความเข้มข้นของการบังคับ ใช้กฎหมาย ระดับการศึกษาของประชาชนทัศนคติ ค่านิยมทางสังคม และความตระหนักรู้ ของประชาชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ซึ่งล้วนแล้วแต่ เป็นตัวแปรที่มีส่วนได้ทั้งลดทอนประสิทธิภาพการป้องกันปราบปราม หรือช่วยผลักดันให้ เกิดการป้องกันควบคุมและแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วย 6 บท ได้แก่

บทที่ 1 ความสำคัญและนิยามของอาชญากรรมข้ามชาติและอาชญากรรมองค์กร ประกอบด้วย การสะท้อนถึงความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติสมัยใหม่ในปัจจุบัน การวิเคราะห์ค่านิยม ลักษณะและรูปแบบของอาชญากรรมข้ามชาติทั้งในบริบทในประเทศ และระหว่างประเทศ และความแตกต่างที่สำคัญระหว่างอาชญากรรมข้ามชาติและอาชญากรรม ระหว่างประเทศ

บทที่ 2 ความเป็นมาและพัฒนาการของอาชญากรรมองค์กร ประกอบด้วย การกล่าวถึงจุดกำเนิดและพัฒนาการที่น่าสนใจของอาชญากรรมองค์กรในซีกโลกตะวันตกและ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การวิเคราะห์สถานการณ์และความรุนแรงของอาชญากรรมข้ามชาติ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการวิเคราะห์สถานการณ์และความรุนแรงของ อาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย

บทที่ 3 หลักการและทฤษฎีด้านอาชญาวิทยา ประกอบด้วย การวิเคราะห์ทฤษฎี ด้านอาชญาวิทยาหลากหลายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการก่ออาชญากรรมข้ามชาติและ อาชญากรรมองค์กร อาทิ ทฤษฎีองค์กร ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง ทฤษฎีการสมคบคิด ของต่างด้าว ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย การวิเคราะห์และอภิปรายข้อจำกัดของแต่ละทฤษฎี และการประยุกต์ใช้ทฤษฎีด้านอาชญาวิทยาเข้ากับตัวอย่างการก่ออาชญากรรมข้ามชาติและ อาชญากรรมองค์กรในยุคปัจจุบัน

บทที่ 4 ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ข้ามชาติ ประกอบด้วย การกล่าวถึงวิวัฒนาการความร่วมมือระหว่างประเทศจากอาชญากรรม ระหว่างประเทศสู่อาชญากรรมข้ามชาติ การวิเคราะห์หลักการและบทบาทของกฎหมายสภาพ นอกอาณาเขต (Extraterritorial law) ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ

การวิเคราะห์รูปแบบและบทบาทของความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ การวิเคราะห์บทบาทของประเทศไทยในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และการวิเคราะห์ความตกลงระหว่างประเทศโดยทั่วไปสำหรับการประยุกต์ใช้

บทที่ 5 นโยบายรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ประกอบด้วย การกล่าวถึงยุทธศาสตร์และนโยบายระดับภูมิภาคอาเซียนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ยุทธศาสตร์และนโยบายของประเทศไทยในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ การวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคอาเซียนและประเทศไทย และการวิเคราะห์ข้อจำกัดและอุปสรรคของการปฏิบัติใช้ยุทธศาสตร์และนโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหามีสมดุล

บทที่ 6 แนวโน้มและทิศทางการเติบโตของอาชญากรรมข้ามชาติถือเป็นบทสรุปของหนังสือเล่มนี้ ซึ่งวิเคราะห์แนวโน้มของลักษณะและรูปแบบของอาชญากรรมข้ามชาติในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและพร้อม ๆ กับวิกฤติทางสังคม ที่ต้องอาศัยการศึกษาตลอดเวลาเพื่อให้เกิดกลไกทางกฎหมายและเชิงนโยบาย รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

หนังสือเล่มนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของอาชญากรรมข้ามชาติและอาชญากรรมองค์กรสมัยใหม่ผ่านการศึกษาคำนึงถึงลักษณะและรูปแบบของอาชญากรรมข้ามชาติอาชญากรรมองค์กรสมัยใหม่ตามบริบทในประเทศและระหว่างประเทศ รวมถึงความเป็นมาและพัฒนาการของอาชญากรรมข้ามชาติและอาชญากรรมองค์กรในซีกโลกตะวันตกและตะวันออก ซึ่งมีอิทธิพลต่อรูปแบบของอาชญากรรมข้ามชาติสมัยใหม่ โดยนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ด้านอาชญาวิทยาเพื่อนำมาอธิบายและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่ออาชญากรรมองค์กรและอาชญากรรมข้ามชาติอันนำไปสู่การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในระดับระหว่างประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป